

שמעתא עמיקתא

גליון תקט"ז | פרשת צו | תשפ"ב | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מוריץ וראש כולל הוראה רמות ב'

האם מותר לתקן רכב בחול המועד

א. מלאכה לצורך המועד או דבר האבד. ב. גדר מעשה הדיוט. ג. גדר מעשה אומן. ד. נהיגה אם חשיבא מעשה אומן. ה. מלאכה לצורך תיקון רכב, אופנים וכדו'. ו. על ידי מעשה אומן. ז. על ידי עכו"ם. ח. לא יוכל להשתתף בשמחה משפחתית / רכב בשכירות. ט. הבאת הרכב למוסך.

א. מלאכה לצורך המועד או דבר האבד

יעוינין בחגיגה (נה) דאמר דאיכא איסור עשיית מלאכה במועד אלא דמסרן הכתוב לחכמים. ועיי' במועד קטן (יא) דתנן עושיין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט. ועיי' עוד שם (י) שרבא התייר לבנות אצטבא במועד. וכתב הרמב"ן (פסקי חוה"מ) שמה שהתיר רבא היינו דוקא עיי מעשה הדיוט, אבל לא עיי מעשה אומן לפי שכל שהוא לצורך המועד כיון שאינו צורך או"נ לא מותר במעשה אומן אלא במעשה הדיוט. וכ"כ המ"א (סי תקמ ס"ק ז), הביאור הגר"א (על סעי ה), הלבו"ש (על המ"א ס"ק א) והמ"ב (ס"ק טז). ויעוי' במו"ק (ב. יא. יב.) שמבואר דמלאכת דבר האבד מותרת אף עיי מעשה אומן. וכן פסק השו"ע (סי תקלו וסי תקלח סעי א). אולם מבואר בש"ס שם (ב.) ובתוס' (מו"ק י. ד"ה ובדבר) דמלאכה משום מניעת רווח, דהיינו שאין בה הפסד בקרן, אינו בכלל דבר האבד, ואסור לעשות מלאכה עבור זה. וכן נקט המ"ב (סי תקלט ס"ק טו). ועיי' בהל"ל (ריש סי תקלו) שמבואר דהיכא שההפסד אינו ודאי אלא רק אפשרי, שרי לעשות מלאכה עבורו. ועיי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון נ"ד בענין גדר של דבר האבד, ואכמ"ל. ומבואר בפמ"ג (סי תקמא מ"ז ס"ק ה) שמותר מלאכה לצורך דבר האבד אף שהוא אבד לאחר המועד (שהרי למד שהטעם שמותר לכתוב חשבונותיו שמא ישכח אחר המועד). ועיי' עוד בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון ז'.

ב. גדר מעשה הדיוט

תנן במו"ק (יא) עושיין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט. ובגמ' אמרו היכי דמי מעשה הדיוט, ר"י אמר בהוצא ודפנא, במתינתא תנא צר בצרור ואינו טח בטיט. ועיי' עוד שם דתנן (ו.) מקרין את הפירצה במועד, ובשביעית בונה כדרכו. ופרש"י שאם נפלה מקצתה חוזר ומתקנה במועד. ואמרו בגמ' (ו.) כיצד מקרין רב יוסף אמר בהוצא ודפנא במתינתא תנא צר בצרור ואינו טח בטיט. ופרש"י הוצא - ענפי דקל דתמרים. דפנא - עץ האציל (דפנה), וקעבד גדר מדפנא, ומגדל אותה מהוצי הדקל. צר בצרור - מניח אבנים זה על גב זה, ע"כ. מבואר דמעשה הדיוט מירושו לעשות המלאכה שלא כדרך עשייתה או שלא בשלימותה. מאידך אמרו בגמ' (ס.) שפין את הסדקין ומעגילין אותן כעין מעגילה ביד וברגל, אבל לא במחצלים. ופרש"י שפין את הסדקים - שבתנור. ומעגילין אותן במעגילה - שגוללי על קרקעות התנור עץ גדול עגול, כדי לסתום הסדקין. ביד וברגל - שלוקח בידו עץ ובוטעו ביד על התנור לסתום הסדקים, או בוטע ברגלו על קרקעות התנור, ע"כ. מוכח דאיכא עוד אופן לעשיית מלאכה עיי מעשה הדיוט והיינו שעושה המלאכה עד תומה דהיינו "כעין מעגילה", אלא שעושה אותה בשינוי כמו ביד וברגל. וכן הוא במ"ב (סי תקמ ס"ק ח). נמצא דאיכא תרי גוונא מעשה הדיוט א' בעשיית המלאכה כדרכה אלא שהתוצאה היא שלא כדרכה או שלא בשלימות. ב' עיי שינוי באמצעי העשייה אע"פ שהתוצאה היא תוצאה מושלמת.

אלא דעיי עוד במשנה (ה.) דתנן ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכליב. ואמרו בגמ' (י.) היכי דמי הדיוט אמרי דבי רבי ינאי כל שאינו יכול להוציא מלא מה מחט שבת אחת, ר"י בר תינא אמר כל שאינו יכול לכונן אימרא בחפת חלוקו. מאי מכליב ר' יוחנן אמר מפסיע רבה בר שמואל אמר שיני כלבתא. ופרש"י מפסיע - שאינו תופר ביושר, אלא מפזר התפירה, ולהכי קרי מכליב - שדומין תחובי המחט לשיני הכלב, רחוקות זו מזו כשיני הכלב. כלבתא - שאינו תופר כדרכו, תוחב זה בסמוך זה, אלא שתוחב המחט פעם אחת למטה, ולהכי קרי ליה כלבתא, דהכי קיימי שיני הכלב - שן אחד גבוה מתחבירו, ע"כ.

ועיי' בתוס' הרא"ש (מו"ק י.) שכת' שאם אפסיק הלכתא כמאן, ועיי' צריך להחמיר כשתייהם. וכן פסק הרא"ש (מו"ק פ"א סי טז). ויוצא מדברי הרא"ש שגדר מעשה אומן תלוי באדם העושה המלאכה אם הוא אומן או לא.

והרמב"ם (נו"ט פ"ז ה"ה) נקט דהאי כללא לא נאמר דוקא התם, אלא הי"ה בכל מלאכות המועד וז"ל: מי שצריך לתפור לו בגד או לבנות לו מקום במועד, אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה, הרי זה עושה אותה כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט, כיצד בתפירה מכלב ובבנין מניח אבנים ואינו טח בטיט עליהן ושן סדקי הקרקע ומעגילים ביד וברגל כעין שמעגילים במחצלים וכן כל כיוצא בזה, עכ"ל. וכדבריו משמע ברמב"ן (פסקי חוה"מ ד"ה ושאני אוכל נפש). משמע שאין מלאכת הדיוט תלויה במבואר לעיל והיינו בצורת עשיית המלאכה, אלא תלוי במי שעושה המלאכה אם הוא אומן או אינו אומן. ועיי' בשו"ע (סי תקמא סעי ה) שהביא דברי הרמב"ם בענין גדר של אומן (דהיינו מהיר), אבל לא הורה דין זה לשאר המלאכות.

ועיי' צ"ל דשאני מלאכת תפירה שטעונה אומנות גדולה ואימון ידים וכו' כדי להגיעה לתוצאה מושלמת ע"כ אמרו הז"ל כיון שהדיוט מופקע מעשיית מלאכה זו ע"כ התירו לו לעשותה אפי' כדרכה כיון שאין לך שינוי גדול מזה וכמ"ש המאירי (מו"ק י. ד"ה אמר המאירי ההדיוט תופר) שתפירה עיי הדיוט ולא נקרא מלאכה. וכן התייר לראשון לאומן לעשותה עיי שינוי גמור, אבל בניה וכדו' עיי הדיוט כיון שאינה מלאכה טעונה כ"א אומנות אפי' מי שאינו אומן צריך לעשות שינוי.

וראיה לזה מהתירו"ד (סי פז) שפסק שאסור לתפור עיי שינוי ולא דמי להא דהביא המהר"ח או"ז שמותר כתיבה עיי שינוי באחיות הקולמוס, כיון שמלאכת התפירה חשיבי טפי מלאכת אומן. והביאו הרמ"א (סי תקמא סעי ה) והט"ז (שם סי א.) והזנין דתפירה שאני דנחשבת טפי מלאכת אומן ע"כ אינו בכלל מעשה הדיוט דוקא אם התופר אינו אומן.

ג. גדר מעשה אומן

אלא דאכתי יש לתור מה הגדר של מלאכת אומן ומותרת במקום דבר האבד ומחייבת שינוי אם נעשית לצורך המועד וכדו'. והנה ממלאכת הני"ל משמע שאומנות תלויה בדבר שצריך אימון ידים כני"ל (והטעם דלא מהני בה שינוי להחשב מעשה הדיוט כי מלאכת תפירה חשיבא טפי מעשה אומן כני"ל). אולם נראה שאין הדבר תלוי בהאם צריך ללמוד עיי מעשה המלאכה. שהרי כתיבה בכתב משיט"א חשיב מעשה הדיוט כמבואר בסימן תקמ"ה, אע"פ שמלאכת הכתיבה צריכה לימוד.

כמו כן נראה שאם הדבר הוא שכיח אצל רבים, אפילו אם המלאכה צריכה אומנות קצת חשיב מלאכת הדיוט. דעיי בתירו"ד (ס.) שכת' דמלאכת תפירה חשיבי טפי מלאכת אומן ממלאכת לבלרין (סופר) כי מלאכת לבלרין שכיח טפי ידיעתי לה בני"א, ולכך מוקללין בה להתיר בה שינוי מועט, ע"כ. מבואר שעיי"מ לקבוע מה בכלל מלאכת אומן לפי התייחס לשכיחות המלאכה בידו אדם אפי' הדבר צריך לימוד כלכלרין מ"מ אם הוא שכיח אצל בני"א עכ"פ אינו חשיב מעשה אומן כ"כ. וכן מבואר בדברי הגריש"א זצ"ל דלהלן שאין הדבר תלוי בלימוד, וכל שהדבר שכיח אצל כולם י"ל דחשיב מעשה הדיוט. וכן דעת הגר"מ זצ"ל (חוט שני ע"מ ע"ג קצב) שכל שצריך לאמן ולהרגיל את ידיו למלאכה זו כדי שתצא מתחת ידו תוצאה משובחת ומדוקדקת, נחשבת למעשה אומן, אבל אם צריך רק ידיעה או לימוד אינה נחשבת למעשה אומן, ע"כ. וזה דלא כהגרש"א זצ"ל (חוה"מ כהכלתו פ"ב הגה רחצ) דס"ל שכל מלאכה שיש ללומדה משך זמן מסוים בכדי לדעת איך לעשותה הרי היא בגדר מעשה אומן.

ד. נהיגה אם חשיבא מעשה אומן

והנה דע"מ בעל האג"מ (הל' חוה"מ אגלילת עמי 39) שמותר לנסוע ברכב במועד לצורך המועד (אבל שלא לצורך המועד אסור כי יש בזה משום מלאכת הבערה), אפי' כשהולך למקום סמוך שדרכו ללכת ברגליו, כי בזמננו הכל רגילין בנסיעה ברכב ומתענגים בה יותר מהליכה ברגלים.

אולם הגרש"א זצ"ל (ש"ש פ"סו"ה הגה רכז) מצדד שנהיגה אינה מותרת לצורך המועד אלא לצורך דבר האבד וכדו', כי כדי לנהוג יש צורך בלימוד נהיגה ועיי' אינה מעשה הדיוט. אולם לפי משי"כ לעיל ע"פ התירו"ד י"ל דכיון דשכיח טובא אינו בכלל מעשה אומן. ואף להבנת הגרש"א זצ"ל אכתי יש לדחות דעת און לא אסור מלאכת אומן, אלא כשהאומנות היא בגוף המלאכה האסורה כגון תפירה, אבל הכא האומנות היא נהיגה ואיסור המלאכה היא בהבערה שלא שייך בה אומנות כלל, ודו"ק. שוי"מ בישא"י יוסף (ח"ג ס"ה קל) שב"ל הגרש"א זצ"ל שגם נקט דלא חשיב מעשה אומן, וטעמו משום דאע"פ שאין כל אינו יודע לנהוג היינו כי חוסר יכולתם לנהוג נובע מכך שאינם רוצים וחפצים ללמוד לנהוג.

פניני הלכה

האם בפורים שואלין ודורשין בהלכות הפסח

תניא (פסחים ו.) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח לי יום. רשב"ג אומר שתי שבתות. ואמרינן התם דטעמא דתי"ק שהרי משה עומד בפסח ראשון ומוזהיר על פסח שני. וטעמא דרשב"ג שהרי משה עומד ברי"ח ומוזהיר על הפסח. וקיי"ל לדינא כרבנן דשואלין ודורשין קודם לפסח לי יום. כמבואר ברי"ף (סז) בטור (בשו"ע (ריש סי תכ"ט)).

אלא דבגמ' גמ' דילן איתא שואלין ודורשין, ואילו ברי"ף הגי' שואלין בהל' הפסח [אולם יעוי' ברי"ף שעל הרי"ף דגריס שואלין ודורשין, אלא דיש דצינו דבכת"י דהרי"ן ליתא לתיבת דורשין]. ובטור יש דפוסים דאיתא שואלין, וכן הוא בב"י. ויש דפוסים דאיתא שואלין ודורשין. והמחבר כתב שואלין בהל' הפסח [אולם בב"י עצמו כתב בתוך דבריו שואלין ודורשין].

והנה ברש"י ברי"ה ז. כתב דמן הפורים והילך התחילו הדרשנים לדרוש שבתים בהל' פסח. וכן בב"ק קי"ג. ביאר דבאים לשמוע עליהם הרגל קודם הרגל לי יום. ובפשוטות הוא מהיחא דינא דשואלין ודורשין קודם לפסח לי יום.

אולם הרי"ף (פסחים סז) [אע"ג דגריס שואלין ודורשין] כתב דנפיק לענין דחשיב שואל כענין, וקיי"ל בעלמא בשני תלמידים ששואלים אחד שואל כענין שואל שלא כענין שנוקקין לשואל כענין [ויש שצינו דבכת"י דהרי"ן ליתא לתיבת דורשין].

ועיי' בב"י (ריש סי תכ"ט) דכתב ואי"ת והא תניא במגילה (ב.) משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בהל' פסח בפסח, הלי עצרת בעצרת, הלי חג בחג. וי"ל דהא דתניא שואלין ודורשין קודם הפסח לי יום לאו למימרא דאנו מחוייבים לשאול ולדרוש אלא דחשיב שואל כענין וכמ"ש הרי"ן. ועוד י"ל דדיני פסח עכ"פ צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלושים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בשתינת החיטים ואפייית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ. והא דתניא שואלין בהל' פסח בפסח היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוונו במועד ההוא, וגם לדרוש בדברים שאסור ומותר לעשות ביו"ט. ועוד י"ל דב"ק דע"ז אמרינן דטעמא דבעינן קודם לפסח לי יום מפני הקרבן כדי לבדוקו, ואע"ג דהשתא בעוונותינו אין לנו קרבן, כיון דבזמן שהיה קרבן התקינו שיהו דורשין לי יום תקנה לא זזה ממקומה.

ומתוך דבריו נראה דאין תלות הביאור דשואלין בגי' הגמ', דהרי פתח בשואלין, והדר כתב שואלין ודורשין, ולא תלי בזה מיד, אע"ג דנחית בתי' לחלק בין תלמידי השואל לדרשה ברבים.

וכן נראה מדברי הגמ' בסנהדרין יב. דאיתא שם דמפוריא דרשינן בהל' הפסח, דתניא שואלין בהל' הפסח קודם לפסח לי יום.

ועיי' בהל"ל (ריש סי תכ"ט) דכתב נמי דלכאור' אין נפק"מ בגירסאות, דהכונה אחת היא לישא וליתן בהל' הפסח קודם הפסח. וכדאיתא בריש"י ברי"ה דף ז' ובב"ק דף קי"ג. אולם הדר כתב לדייק דברי הרי"ן דס"ל דדוקא שואלין ולא דורשין. וכן הוא ברשב"י במגילה. אלא דמסיק דיחידאין הם נגד כל הראשונים דמפרשים להיחא שואלין דהיינו דורשין.

והנה ל"ע אם האי לי יום דקודם פסח, דוקא הוא, ואף בפורים שואלין ודורשין בהל' הפסח. או דלי יום לאו דוקא, ובפורים גופא אי"צ לשאול ולדרוש בהל' פסח אלא דשקלין בהל' הפורים.

והנה בסנהדרין (ב.) אמר ליה רבא לרב נחמן מכדי מפוריא לפיסחא לתתין יומין חור, ומפוריא דרשינן בהל' הפסח, דתניא שואלין בהל' הפסח קודם לפסח לי יום. ע"כ. ומשמע דבפורים עצמו נמי דרשינן בהל' הפסח. וכן מבואר בתוס' בבכורות נז. דיום הפורים

ה. מלאכה לצורך תיקון רכב, אופנים וכדו'

ואיתא **במו"ק** (י.) סוס שרכוב עליו וחמור שרכוב עליו מותר ליטל ציפורניו בחוה"מ. ו**פרש"י** דשרי כי אם אינו נוטל צפורניו הוה ליה צערא, ולא מצוי אויל. וכתו: **בתוס'** **הרא"ש** (שם ד"ה סוס) שכן האוכף והרסן מותר לתקן, אם הוא צריך לרכוב לצורך המועד. ופירש **הרא"ש** (סי יט.) דכ"ז איירי במי שרגיל ברכיבה ולא למוד ללכת ברגליו וצריך לרכוב לצורך המועד.

ועיי **בתוס'** (שם ד"ה סוס) שהביאו מהתוספתא דדוקא לצורך המועד שרי, אבל ללא צורך אסור. וכן מבואר **בתוס' הרא"ש** (שם) ו**ברא"ש** (סי יט.). ועיי **בב"י** (סי תקלז) שכתו שלרכוב כדי לטייל נראה דאפי' לפי דבריהם מיקרי צורך המועד לענין להתיר לרכוב, ובאפשרותא דאף לתקן צרכי רכיבה, וכן נוהגים העולם לרכוב על הסוס בחוה"מ לטייל, ע"כ. וכן פסק **בשו"ע** (שם סעי א) דאף צרכי רכיבה מותרים לצורך המועד.

ולפי"ז מותר להחליף בחוה"מ לגלגלי הרכב ע"מ לנסוע ממקום למקום. וכן פסק **השבה"מ** (ח"ה סי' קסו אות ג). אלא דעיי"ש שנקט שאסור לתקן גלגל זרזבי במועד כי יש בזה טרחא שלא לצורך המועד. אולם נראה שאם נוסע למקום שהדרך הוא שלא נוסעים לשם ללא גלגל זרזבי הדבר בכלל צרכי רכיבה ומותר לתקנו. וכן פסק **המשנה הלכות** (ח"י"א סי' תלה ד"ה ומיהו).

וכן יוצא מהני"ל שמותר לתקן אופניים שהתקלקלו, ואף כשהתיקון הוא לצורך קטנים מותר, כי יש כאן צורך המועד לטיול הקטנים. דלא כדמטו בשמיה **דהגר"ק זצ"ל** (חוט שני ספ"ח) שנקט לאסור בכה"ג. ודבריו צ"ע.

ועיי **בשו"ע** (סעי ב) שכתו שמותר לטרוק הסוס כדי ליפותו. וביאר **במ"ב** (סי"ה) דהוא בכלל צרכי רכיבה שהתירו לצורך המועד או לטייל. ועיי"ש שמותר אפי' עיי' מלאכה. וביאר **המאירי** (מ"ק י' ד"ה ובוהג) שהוא בכלל צרכי רכיבה כי כל שאינו נסרק כראוי אינו חשוב כ"כ לבני אדם. ולפי"ז י"ל דמי שרגיל להקפיד לשטוף את רכבו באופן קבוע רשאי לעשות כן אף במועד.

- על ידי מעשה אומן**

והנה מלאכה לצורך המועד מותרת עיי' מעשה הדיוט בלבד כמבואר לעיל, וא"כ י"ל דח"ה בצרכי רכיבה שהרי מותרים הם משום דחשיב צורך המועד כני"ל. וא"כ ה"ה לתיקון רכב וכדו'. וכן פסק **הגריש"א זצ"ל** (מבכשי תורה חוה"מ עמי תע) דלא הותר אלא מעשה הדיוט בלבד. וכן הוא **בשש"כ** (שם אות נט). ומ"מ במקום הפסד אפילו שלאחר המועד [כגון רכב שצריך לו לפרנסתו ואם לא יתקנו עתה לא יוכל למלא את תפקידו בימים לאחר המועד]. וכן אם נעצרה הרכב בכביש ואם לא יתקנו עלול להגבג וכדומה, הוי דבר האבד ומותר לתקנו אף עיי' מעשה אומן. וכן הוא **בשש"כ** (שם תורה חוה"מ רל - רלז).

שו"מ **באול"צ** (ח"ג פכ"ז אות ה) שכתב שהשו"ע וכן הפוסקים לא חילקו בין מעשה הדיוט ומעשה אומן בזה, וע"כ נראה דשניהם מותרים. אולם דבריו צ"ע דאדרבה מסתימת לשונם יש לדייק איפכא דכיון דהתירו משום דחשיב צורך המועד הדרין לכלל דלצורך המועד מותר רק מעשה הדיוט.

אלא שבאופן שהוא רגיל לנסוע ברכב ויהיה לו צער גדול לנסוע בתחבורה צבורית וכדומה י"ל דחשיב דהוי כצער הגוף שמותר לעשות עבור מעשה אומן, כמו שמצינו כעין זה **בבה"ל** (סי' תקמ ד"ה סדקים), ובדרך זה פסק **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני חוה"מ עמי רז).

וכמו כן כילי תחבורה ציבורית אם צריכים להם במועד מותר לתקנם אפי' עיי' מעשה אומן, כי יש בזה משום צרכי רבים. וכן הדין ברכב המשמשה להובלת מוצרי מזון, משום שהוא צרכי רבים וצורכי או"י. וכן פסק **הבאר משה** (ח"ה סי' נו וסי עא).

- על ידי עכו"ם**

איתא **במו"ק** (יב.) כללו של דבר כל שהוא עושה אומר לנכרי ועושה, וכל שאינו עושה אינו אומר לנכרי ועושה. וביאר **בריטב"א** (שם ד"ה וכל שאינו) דלכך כפל לשונו לומר שאפי' מה שהוא עושה במלאכת הדיוט אינו יכול לתנו לגוי לעשותו אומן, וגם מה שהוא עושה בצנעא לא יתננו לגוי לעשותו בפרהסיא אלא הגוי כמותו ממש, וכן פסקו בתוספות, ע"כ.

וכן נקט **השו"ע** (רסי תקמג) שכל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לעכו"ם לעשותו. אלא דעיי"ש **במ"א** (סי"ק א) שכתב שמ"מ לצורך מצוה הצריך בחוה"מ שרי לומר לעכו"ם לעשותו, דהא יש מיתרין אפי' בשבת ע"י ש"י וכו"י ובב"י סימן תקל"ב, ע"כ. וביאר **הפמ"ג** (שם) שאע"פ שצורך מצוה לא חשיבא צורך המועד, מ"מ שרי עיי' עכו"ם, דאפי' להסוברים שמלאכה במועד אסורה מה"ת, מ"מ כיון שמצינו ראשונים דס"ל שאפי' מלאכה דאוי' מותרת עיי' גוי במקום מצוה בשבת, בחוה"מ דקילא טפי סמכינן עלייהו. **והלבו"ש** (שם) פירש שחוה"מ שהוא מדרבנן הוי שבות דשבות במקום מצוה דשרי. ומש"כ דחוה"מ דרבנן, יעוי' **בבה"ל** (סי' תקל) שהכריע שבמקום צורך גדול יש לדון מלאכת חוה"מ כאיסור דרבנן. ועיי' **ברמב"ן** (פסקי חוה"מ) שכל לצורך המועד מה"ת מותר אף עיי' מעשה אומן אלא שחז"ל אסרו.

נמצא לפי"ז שלצורך הרבה דהתירו לענין שבת **בשו"ע** (סי' שז סעי ה) אמירה לנכרי, ה"ה בזה שבמקום צורך הרבה מותר לתקן הרכב עיי' עכו"ם אפילו עיי' מעשה אומן.

ה. לא יוכל להשתתף בשמחה משפחתית / רכב בשכירות

וכמו כן נראה שבמקום שאם לא יסע במכונית לא יוכל להשתתף בשמחה משפחתית וכדו', מותר לתקנו אפילו עיי' מעשה אומן, כי בכה"ג הוי בכלל דבר האבד. דהנה תנן **במו"ק** (נה.) אלו כותבין במועד קדושי נשים וגיטין ושוברין וכו'. וכתבו **התוס'** (ד"ה ואלו כותבין) דכל הני הוו דבר האבד. וביאר **במפרש על הרי"ף** (שם י: ברי"ף) ששטרין קדושין חשיב דבר האבד דשמא יקתנה אחר. וכן גט שרי כגון שרוצה הבעל לצאת למדינת הים ואם אינו כותב עכשיו הוי נמי כפרקמטיא האבד שהרי תשב זאת הגונה. וכן מבואר **בנמוקי"ק** (שם) ו**בריטב"א** (שם). וכתו **הראב"ד** (יו"ט פי"ז הי"ד) שמותר לכתוב אגרות שולמים משום דשמא לא יודמן לו מוליך הכתב. ופירש **בב"י** (סי' תקמ"ה עמי רנא: ד"ה ומ"ש אגרות) דהוי דבר האבד. מוכח שהפסד אפילו אינו ממוני אלא רגשי וכדו' חשיב הפסד. ובדרך זה מצינו **הגריש"א זצ"ל** (ישא יוסף ח"ג ססי קלז) שפסק שמותר לצלם תמונה של קרובים שנפגשים בחוה"מ ואחרי המועד לא תחזור להם הזדמנות זו, משום כי הוא בכלל דבר אבד, וכן הדין בעורך טיול בחוה"מ. וכן נקט **השש"כ** (פס"ז אות יט).

ולפי"ז ה"ה בני"ד אם לא יוכל לנסוע מחמת זה להשתתף בשמחה משפחתית שלא תחזור אחרי המועד חשיב דבר האבד (ואף אם בידו לנסוע במונית אם הדבר מחייב הוצאה גדולה חשיב דבר האבד). ובאופן ששכר רכב והתקלקל מותר לתקן אף עיי' מעשה אומן דאלי"כ נמצא מפסיד דמי השכירות והוי דבר האבד.

ט. הבאת הרכב למוסד

ועיי' **בשו"ע** (סי' תקלז סעי ג) שפסק שמותר לקחת מבית האומן כלים שהם לצורך המועד, כגון כרים וכסתות וצלוחיות, אבל אין מביאין כלים שאינם לצורך המועד. וכתב **המ"ב** (סי"ק טו) שהטעם שאין מביאין כשאינן לצורך המועד, י"א שהאיסור הוא משום טרחא וי"א משום שסיברו שנתן לתקנו במועד ויאמרו שהאומן תקנו במועד. ולפי"ז אפי' מבית לבית באותה חצר שאין טרחא ואפי' מאומן נכרי אסור להביא שסיברו שהבעי"ה צוה לתקנו במועד, ע"כ.

ועיי' **בב"ח** (סי' תקלז) שדקדק דעד כאן לא התירו אלא לקחת מבית האומן לצורך המועד, אבל להביא כלים לתיקון להבית האומן אסור אפילו לצורך המועד. וכן פסק **הא"י** (שם). אולם **המאמ"ד** תמה על ה"ח דמנין להחמיר טפי בהבאתם מלקחתם. ודחה דבריו. ו**המ"ב** (סי"ק טו) פסק כתב"ח. ולפי"ז לכאורה יש להחמיר בני"ד שלא להביא רכב לתיקון במוסד וכדו' דהוי בית אומן. אלא די"ל דעד כאן לא החמיר הבי"ח אלא במקום צורך המועד, אבל לצורך דבר האבד, צרכי הגוף וכדו', שהתירו אפי' מעשה אומן, י"ל דשרי, דלכאורה טעם הראשון שכתב המ"ב הני"ל לא שייך בני"ד כי אף אם איכא טרחא כיון שדבר האבד מותר בכה"ג לית לן בה. וכמו כן טעם השני אינו שייך בני"ד כי דבר האבד מותר לעשותו במועד.

והנה תמהו הפוסקים שדברי הבי"ח סותרים לדברי **השו"ע** בסימן תקמ"ג (סעי ג) שמבואר שמותר לתת עבודה לאומן במועד. ושמא י"ל דהתם מיירי שאינו מבאי לו בבית האומן וצ"ע. ועיי' **בספר חול המועד כהלכתו** (פי"ז אות פ והגה שם).

מסקנא דדינא

א' מותר לתקן כלי תעבורה כגון רכב, אופנים וכדו', לצורך טיול עיי' מעשה הדיוט. ב' אם הרכב וכדו' התקלקל באמצע הדרך וצריך תיקון אומן, כיון שחובת הרכב כרוך בחשש הפסד, מותר לתקנו. ג' לצורך מצוה מותר לתקנו עיי' עכו"ם אומן. ד' אם מחמת שלא יתקן הרכב לא יהיה בידו להגיע לשמחה משפחתית שלא תחזור אחרי המועד וכדומה, מחמת שהדבר בכלל דבר האבד, מותר לתקן הרכב אף עיי' מעשה אומן. ה' אם שכר רכב ואם לא יתקנו ישלם עבור השכירות על אף שאין בידו לנסוע בו הוי דבר האבד ומותר לתקנו עיי' מעשה אומן. וכמו כן הסעות או משאיות המובילות מזון או אנשים ממקום למקום מותר לתקנם עיי' מעשה אומן כי יש בזה משום צורכי רבים לצורך המועד. ו'. מי שרגיל בנסיעה ברכב וצער הוא לו לנסוע בתחבורה ציבורית, מותר לו לתקן הרכב אף עיי' מעשה אומן. ורשאי אף להביאו למוסד לצורך זה.

עצמו בכלל המנין, ומיזם המנין, והפסח כדמשמע בפ"ק דרי"ה (י. ו) וכ"כ **בב"ח** (ריש י"ח תכ"ט) דבפורים עצמו דרשינן בה"ל הפסח.

וכ"כ **בחק יעקב** (סי' תכ"ט סי"ק ד) וז"ל שלשים יום ומתחילין מיום הפורים עצמו כדמשמע פ"ק דרי"ה וכ"כ התוס' בבכורות.

אולם **הפרי"ח** כתב - יש משתבשין לומר דפורים מיקרי השואל בהלכות הפסח שואל כענין, דהא לא משכח שלושים יום אלא יום פורים עצמו, ולא מילתא היא מכמה טעמי, חדא שכן דרך רז"ל ליקח חשבון שלם ובמקום כ"ט נקטי שלושים, ותו דבזמן הראיה משכחת לה זימנן שלושים יום, ותו דלמקומות שקורין בי"ד הוי שלושים ממש (אפשר דכוונתו ע"ם יום הפסח), אבל במקומות שקורין בט"ו פשיטא דבו ביום שואל בה"ל פסח מקרי שואל שלא כענין וזה פשוט.

אמנם יעוי' **במחזיק ברכה** (סי' תכ"ט סי"ק ב) דכתב דמדברי התוס' בבכורות וכן מדברי **הרא"ש** תוס' כ"יי שלהי מגילה נראה דיום פורים עצמו בכלל. ודברי הפרי"ח אין מוכרחין. וכל הולך ישר יראה דהדין עם החק יעקב.

ואף **היד אהרן** (לגרי"א אלפאנדרי זצ"ל - סי' תכ"ט הגהות ב"ח) כתב להשיג על דברי הפרי"ח דלא מצנינו בחז"ל דבמקום כ"ט נקטו שלשים, ומסוגיא דסנהדרין מוכח דלי' יום דוקא ופורים בכלל.

וכן הוא **בביאור הגר"א** (סי"ק א) - ומתחילים מיום פורים, כמ"ש בפ"ק דסנהדרין, וכמ"ש תוס' בבכורות. וכן נקטו **המשנ"ב** (סי' תכ"ט סי"ק ב) ו**כה"ח** (סי"ק ה) דהשלושים יום מתחילין מיום הפורים עצמו. כדברי החק יעקב היד אהרן והגר"א.

וכן נקט **הגר"ש קלוגר** (האלף לך שלמה - סי' שפ"ד). ועיי"ש שיצא להסתפק בשני בני"א שבאים לשאול בפורים, אחד לשאול על הלכות פורים ואחד לשאול על הלכות פסח, למי נזקקין תחילה, אם נימא להשואל בה"ל פורים או להשואל בה"ל פסח, ואין לומר דפורים הוי חובת היום וחובת שעתא קדים, זה אינו, כיון דהחוב לשאול קודם לפסח ל' יום והיום מתחיל זמנו א"כ הוי נמי חובת היום, וא"כ י"ל דנזקקין לשואל בה"ל פסח תחילה כיון דזה הוי מהתורה כדילפינן מקרא ופורים דרבנן, ודומה למה דאמרינן בעלמא בתדיר ומקודש, כן הי"נ מה שהוי מן התורה הוי מקודש ועדיף, או פורים עדיף ונחשב יותר חובת היום מדין שאין שמתחיל חובו עכשיו מ"מ הוי רק צורך פסח, או נימא דיכול להשיב לאיזה שירצה. וצ"ע.

העולה לדינא - שלושים יום קודם הפסח שואלין ודורשינן בה"ל פסח. והשלושים יום מתחילים מיום פורים (דפרזים), ויום הפורים עצמו בכלל.

נפתח ע"י

הרה"ג שמעון פלולי שליט"א

מנ"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

קריאת התורה (ג)

גודל החיוב להקשיב לקריאת התורה - "הסידור שעם הקדוש צריך לסדר ביום זה [ביום השבת] ובשאר ימים [נשיש בהם קריאת] ספר תורה... כשעולה שם ספר תורה אז צריכים כל העם לסדר עצמם למטה באימה וביראה ברתת ובזיע, ולכוון את לבם כמו שהיו עומדים עתה על הר סיני לקבל התורה, ויהיו מקשיבים ויטו אזניהם.

ואין רשות לעם ולא לאחר לפתוח פיו בדברי תורה, וכל שכן בדברים אחרים, אלא כולם באימה כמי שאין לו פה, וכבר העמידוהו שכתוב "וכפתחו עמדו כל העם. ואזני כל העם אל ספר התורה..." (תרגום הזהר, פרשת

ויקהל דף ר"ג

- "הרי לפניך ממאמר הני"ל שחיוב גדול לשמוע הפרשה מפי הקורא אף בשני וחמישי... גם בגמרא הקדושה (סוטה לט) אמרו כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה שנאמר "וכפתחו עמדו כל העם" עכ"ל.

ומי האיש אשר נטא אוזן לשמוע בלימודים... המספר ספירת דברי הקורא ולא שת לבו לזאת התורה אשר שם משה מפי הבאי, אוי לאזניהם שכתב שמועות ואוי לעיניהם שכן רואות..." (יסוד ופרוש העבודה ה, תר

נערך על ידי מח"ם "עבודת שבת קודש"

✉ **ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': 6761* יש להקיש 3–3–1 שלוחה 65**

✉ **להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל:** amikta@amikta.co.il

הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 0503-767-052